

Poljska književnost.

Historia literatury powszechnej z ilustracijami, przez Juliana Święcickiego. Warszawa. 1901. Str. 380. — To delo, katero je bila napovedovala „Biblioteka dzieł wyborowych“ že pred časom, je začelo nedavno izhajati; in sicer je ta zgodovina vsega svetovnega slovstva osnovana na najširši podlagi. Prvi del obsega zgodovino babilonsko-asirske in egiptovske književnosti. Pisatelj se naslanja na novejša preiskovanja nemških, francoskih in angleških asirologov in egiptologov. Med tekstom kaže zlasti slovstvo teh narodov v mnogoštevilnih zgledih ter predočuje tudi njih kulturo v raznih slikah. Tu so citati iz pesmi, pisem, pogodb, zapiskov itd., katere so dali v Babilonu in v Ninivi zapisati v klinopisih tedanji kralji, sodniki in duhovniki, kolikor so jih že preiskali učenjaki. Želeli bi, da bi se tako veliko delo tudi v tehnični izvršitvi izdalo z večjo skrbjo. To velja zlasti o raznih slikah in o nekaterih pomotah, ki so se vrinile v knjigo. Sicer je pa to delo kot prvo te vrste v poljski književnosti na čast „Biblioteki dzieł wyborowych“.

Ruska književnost.

Izvēstija otděljenija russkago jazyka i slovesnosti „Imperatorskoj akademiji nauk“ 1900. Toma V. knjižka 3. — Izvrstno urejevana „Izvēstija“ prinašajo v 3. sešitku V. snopiča jako mnogovrstno vsebino. Razvoj ruskega narodnega gledišča pojasnjujejo t. zv. „interludiji“, t. j. preprosti humoristiški nastopi raznih tipičnih oseb, kakor so cigan in nemški lekarnar, žid in razkolnik itd. En tak „interludij“, obsegajoč dve „komediji“, najden v rokopisu iz XVIII. stoletja, objavlja Vsev. Miller (str. 747 do 767). Zanimiv seve je zlasti jezik, govorica preprostega naroda. — K. Tiander učeno razpravlja etimologijo in zgodovino mesta Holmogory. — „Paleja“ (iz gr. ἡ παλαιὰ sc. διαθήκη) se zove v ruskem slovstvu nekakšen obris svetovne zgodovine od stvarjenja sveta pa do Kristusa; take „paleje“ so se pisale v XVI. stol., njihova snov je vzeta iz sv. pisma starega zakona. Prevod sv. pisma v takih palejah preiskuje I. Evsējev. — A. Presnjakov govori o „moskovski istoričeski enciklopediji 16. stoletja“ (824—876). — Ko je dognano, da se mora „staroslovenščina“ zvati „starobolgarščina“, zanima učenjake tudi srednjobolgarski jezik. S. Kuljbakin podaja gradivo v ta namen, naslanjaje se na odlomek četeroevangelija Grigorovičevega iz 13.—14. stol. — Jako za-

nimiva je dialektološka študija N. N. Durnova o govoru „Šackago ujezda Tambovskoj Guberniji“, t. j. med Moskvo in Kazanom. Pisatelj objavlja nekaj točno po izgovoru napisanih narodnih pesmi in eno pripovedko, ki mu jih je pela sušca meseca I. 1899. v Moskvi kmetica Ana Selivjorstova iz imenovanega kraja. — Zaslužne može treba častiti. Iz življenjepisa P. Šejna o I. I. Nosoviču, roj. 1788, umrl. 1. 1877. izvemo podatke iz delovanja dosti znamenitega etnografa, na katerega je bil ruski svet popolnoma pozabil celih 23 let. — Bolj ko kdaj se je v naših dneh zbudilo zanimanje za jezik tako tragično zatrtih polabskih Slovanov. Ruski učenjak V. Poržezinskij je dobil od znanstvene akademije nalogo, da preišče vse vire, po katerih bi se dala sestaviti slovnica tega zamrlega jezika. Nekaj spomenikov, ki hranijo polabski jezik, ocenjuje ta učenjak na str. 969.—995. te knjige. — G. Kuncević razlaga, iz katerih rokopisov je tiskana „Istorija o Kazanskom carstvě I. 1791.“ — Do tu znanstvene razprave.

Skoro še bolj zanimiv je drugi del „Izvēstij“: Kritike in znanstvena poročila. P. Boborykin je napisal knjigo: „Evropskij roman v 19. stol.“ Kritik A. Veselovskij očita piscu površnost. — Pesnik N. M. Jazykov (1803 do 1846), vrstnik Puškinov, je bil pijanec in pevec vina itd., vendar nadarjen; toda neki V. Smirnov je napisal o njem jako slabo kritično-biograf. študijo. (V. Lipovskij). — Tudi A. Stepovič, prvi docent v Kijevu, ki je napisal obris zgodovine srbsko-hrvaške literature, svoji nalogi ni kos. (A. Lipovskij.) — V. Korabljev obširno poroča o najnovejši delavnosti „Matice Srpske“ v Novem sadu. — G. Iljinskij seznanja čitatelje z najnovejšimi pojavi na polju slovanske filologije, t. j. z razpravami V. Vondráka, L. Legera (izdaja „Rěmskega evangelijarija“), Bolgara S. Argirova „Ljubljanski blgarski rokopis ot 17. stoletja“, z razpravo našega učenega rojaka dr. Musića „Relativne rečenice u hrvatskom jeziku“, („Rad“, 138. knj.) itd. Jako obširno ocenjuje VI. Kriksin najnovejšo zgodovino poljskega naroda, ki jo je spisal doktor Anatol Lewicki.

D.

Slavjanovėdėnije v povremennyh izdanijah. To je „sistematično kazalo spisov, kritik in opomb o slavistiki za l. 1900“. „Imperatorskaja akademija“ hoče odslej izdajati vsako leto tako kazalo v svojih „Izvēstijah“, povzeto po vseh listih, zbornikih in časopisih. Tu se ne bodo samo naznanjali samostojni spisi in knjige, ampak tudi posamezni spisi iz časopisov in beletrističnih listov, ki se tičejo jezikoslovja, literature, etnografije, zgodovine in življenje-

pisov. Samoposebi je umevno, da potrebuje tako delo toliko truda, da je težko že prvič zahtevati od njega popolnosti. Mi moremo seveda ocenjati le oni del, ki se bavi s slovenskim narodom. Ta del pa ima razne pomankljivosti. — Knjiga je primerno razdeljena na več delov: Najprej se naštevajo spisi, ki se našajajo na občeslovanske razmere; potem oni, ki razpravljajo cerkveni jezik in cerkveno literaturo; potem sledé razni slovanski narodi in njih literarna dela; naposled spisi v tujih jezikih, tičočí se Slovanov. Slovenci so omenjeni pod čudnim naslovom: „Slovenci, Režjani in drugi Slovani v severni Italiji.“ Začudení smo gledali ta naslov, ker nismo verjeli, da je mogoče tako nazivljati slovenski narod. Ali Rusi res mislijo, da imajo poleg „Slovencev“ še kako slovstvo „Režjani in drugi Slovani v severni Italiji“? . . . V tem oddelku se našteva okoli 170 spisov, ki so povzeti iz raznih naših listov in knjig. „Dom in Svet“ je sestavljaivec profesor Baudouin de Courtenay dobro rabil. Razdelitev je pa slaba. N. pr.: Lampetove „Zgodbe svetega pisma“ so v jezikoslovnem oddelku; več celo neznatnejših spisov je v več oddelkih. Semtertja se seveda sestavljaivec temu ni mogel ogniti, saj je zgodovinski opis kolikor toliko tudi etnografičen, i. t. d. Upamo, da se bo to delo nadaljevalo z večjo paznostjo, da bodo doseglo svoj namen. Treba bo tudi važnejše spise kritično ločiti od manj važnih. — Sicer pa moramo biti hvaležni „Imperatorskej akademiji nauk“, da je začela s tem delom. Za slaviste, kateri se obširneje bavijo s „slavjanovédénijem“, je taka knjiga neobhodno potreben pripomoček. Prav je tudi, da se izdaja knjiga v ruščini, ker se znanje tega jezika vedno bolj razširja. Morda bi bilo dobro, ako bi akademija dobila sotrudnikov iz raznih slovanskih narodov, kateri bi, vsak iz svojega domačega slovstva, sestavljali po skupnem načrtu tak celoten književni pregled.

L.

Maloruska književnost.

Slovenci v Rusinih.

Po prizadevanju in trudu orjaških duhov Ukrajina zopet vstaja in ž njo vred gališka Rusinska v kljub nasilstvu notranjih in vnanjih nasprotnikov. Maloruska se preraja in raste kulturno od dne do dne. Rusinski narod se bolj in bolj zaveda in krepi v vedno trdnejšo celoto, pa se je začel živahno ozirati tudi na druga slovanska bratska plemena, jih spoznavati ter tako pospeševati toli zaželeno vseslovansko kulturno vzajemnost, ki bo gotovo tudi

velikega socialnega in gospodarskega pomena. — Rusini so se začeli slovstveno bolj zanimati za nas Slovence šele v zadnjih letih. Začetek je sicer majhen, in do zdaj se je pojavil, kolikor je nam znano, pravzaprav samo en pisatelj, ki seznanja svoje rojake z našimi lep slovničnimi proizvodi, ali upati je, da se zbudi polagoma zanimanje Rusinov za nas nasplošno. Ne malo pomore v to gotovo tudi sorodnost naših in njihovih žalostnih razmer. Omenjeni vrli Rusin je Iljko Kuziv, grško-katoliški duhovnik v Galiciji, ki je šele pred dobrimi tremi leti prišel iz Lvovske bogoslovnice. Kot bogoslovec je bil Kuziv duša tovarišem Rusinom, ognjevit, vztrajen in odločen narodnjak — pač sposoben, da vodi in zastopa rusinsko stvar v velikem semenišču Lvovskem nasproti onim Rusinom, ki se sramujejo malorusčine in so stopili v vrsto „Moskalov“, ter iščejo omike in rešitve v veliki ruščini. Kdor hoče spoznati to žalostno razmerje med Malorusi samimi vsaj površno, naj prečita sestavek podpisanega v „Zori“ l. 1900, naslovljen „Pomenljiva petdesetletnica“, ki je deloma posnet po spisu imenovanega I. Kuziva o priliki petdesetletnice ustanovitve rusinske „Čitalnice“ v Lvovski bogoslovnici. Za to „Čitalnico“, ki je res pravo ognjišče in vir gališko-rusinskega gibanja, se je vnel s posebnim ognjem naš Kuziv. Za njegovega bivanja v semenišču je vzkliklo novo življenje v „Čitalnici“; razširila se je tako, da ima zdaj kakih osem „krožkov“. Med temi „krožki“ nas najbolj zanima „Jugoslovanski krožek“, v katerem udje proučujejo in zasledujejo vse naše razmere, politične, slovstvene in socialne. Seveda se učé društveniki tudi našega slovenskega jezika ter beró naše časnike in knjige, v kolikor jim prihajajo v roke.

Najbolj se je vnel za slovenščino naš Kuziv. Največ na prizadevanje Kar. Ermega in Kuziva se je osnovala dopisna zveza tudi s slovenskimi bogoslovci, in začelo se je takoj živahno dopisovanje in spoznavanje, ki se bo nedvomno bolj in bolj krepilo ter porajalo obilo dobrega sadu. Da se ta namen lažje doseže, nameravajo v Lvovu ustanoviti tudi list, glasilo vseh slovanskih katoliških bogoslovcev, po zgledu brnskega „Museum“-a, ki je tudi glasilo slovanskih bogoslovcev. — Vrli Kuziv pa ni kazal svojega navdušenja in zanimanja za nas le v besedi, ampak tudi v dejanju. Priučivši se slovenščine, je začel prevajati dobre slovenske proizvode v rusinščino ter dovršil do zdaj že lepo število prevodov. O priliki stoletnice Slo m š k o v e je obelodanil v Lvovskem dnevniku „Dílo“ nekaj črtic o njem.